

Sygnatura akt III U 419/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Konin, dnia 30-12-2015 r.

Sąd Okręgowy w Koninie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia – **SO Jadwiga Świącicka**

Protokolant: sekretarz sądowy Marcin Jamrószka

po rozpoznaniu w dniu 30-12-2015 r. w Koninie

sprawy **M. Ł.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

o rentę w zw. z chorobą zawodową

na skutek odwołania **M. Ł.**

od decyzji **Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

z dnia 16 marca 2012r. znak: (...)

Oddala odwołanie

Sygnatura akt III U 419/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16.03.2012r. znak :(...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. odmówił M. Ł. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową. W uzasadnieniu organ rentowy podniósł, że Państwowy Inspektor Sanitarny w S. decyzją z dnia 9.03.2000 roku nie stwierdził choroby zawodowej.

Zdaniem organu rentowego, nie została zatem spełniona przesłanka konieczna do przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową.

Odwołanie od tej decyzji wniosła M. Ł., podnosząc, że decyzja ta jest dla niej krzywdząca . W uzasadnieniu odwołania podała, że pracowała 37 lata jako nauczycielka i stan jej zdrowia spowodowany jest działaniem czynników szkodliwych dla krtani.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, odwołując się do argumentacji zawartej w zaskarżonej decyzji i podkreślając, że zaskarżona decyzja jest prawidłowa.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Koninie wyrokiem z dnia 23.05.2013 r. wydanym w sprawie o sygn. akt III U 386/12 zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał M. Ł. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową na trwale począwszy od daty złożenia wniosku.

Apelację od powyższego orzeczenia złożyli organ rentowy oraz ubezpieczona. Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrokiem z dnia 12.03.2014 r. (sygn. akt III AUa 1203/13) w pkt 1 sprostował oczywistą omyłkę pisarską zawartą w rubrum

zaskarżonego wyroku w ten sposób, że w miejsce daty „18-03-2012 r.”, wpisano datę „16 marca 2012 r.”. W pkt 2 uchylono zaskarżony wyrok i przekazano sprawę Sądowi Okręgowemu w Koninie do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w instancji odwoławczej.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu w uzasadnieniu orzeczenia podkreślił, że Sąd I instancji był uprawniony do dokonywania samodzielnych ustaleń na okoliczność choroby zawodowej u odwołującej a zatem ustaleń dotyczących stanu zdrowia M. Ł.. Zwrócono uwagę, że Sąd I instancji w postanowieniu z dnia 21.08.2012 r. nie wskazał jednoznacznie na to czy opinia powinna być wydana przez instytut czy przez biegłego lekarza odpowiedniej specjalności, wobec czego Sąd Apelacyjny nie mógł w oparciu o akta sprawy stwierdzić z jaką opinią ma do czynienia, a dodatkowo zwrócono uwagę, że jest ona niewyczerpująca. Wskazano, że w opinii z dnia 6.11.2012 r. nie wyjaśniono czy przyjęte u odwołującej rozpoznanie figuruje w wykazie chorób zawodowych, stanowiącym załącznik do rozporządzenia w sprawie chorób zawodowych. Podkreślono, że opinia nie zawiera również dostatecznej analizy związku pomiędzy rozpoznanym schorzeniem a świadczeniem pracy.

Sąd Apelacyjny podał, że przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd I instancji ma obowiązek w sposób jednoznaczny dać wyraz decyzji dowodu z opinii (czy opinia biegłego specjalisty medycyny pracy i foniatri) czy też opinia instytutu. Sąd powinien również zwrócić uwagę, że dowód z opinii musi zawierać wskazanie czy rozpoznane u odwołującej schorzenia znajdują się w wykazie chorób zawodowych i pod jaką pozycją. Czy można choćby z wysokim prawdopodobieństwem przyjąć, że schorzenia te zostały spowodowane oddziaływaniem czynników szkodliwych występujących w środowisku pracy. Czy zachodzi związek przyczynowy między chorobą M. Ł. a warunkami jej środowiska pracy, a także ustalenia tego czy ewentualna choroba zawodowa czyni ją niezdolną do pracy trwale czy też okresowo, całkowicie bądź częściowo. Sąd Apelacyjny wskazał również na zmianę w rozporządzeniu w sprawie chorób zawodowych, które obowiązywało w okresie od 6.12.1983 r. do 3.09.2002 r. a tym które obowiązuje od 3.07.2009 r.

Po ponownym rozpatrzeniu sprawy Sąd ustalił i zważył, co następuje :

M. Ł. urodziła się (...) W dniu 21.11.1990 r. wystąpiła do organu rentowego o przyznanie prawa do emerytury nauczycielskiej. Decyzją z dnia 20.12.1990r. organ rentowy przyznał wnioskodawczyni prawo do emerytury poczynając do 1.08.1990 r.

W lipcu 1998r. wpłynęło do Państwowego Terenowego Inspektora Sanitarnego w S. zawiadomienie podejrzenia choroby zawodowej u M. Ł. i została przedłożona charakterystyka jej pracy.

Decyzją z dnia 10.08.1998 roku Państwowy Terenowy Inspektor Sanitarny w S. orzekł brak podstaw do przyjęcia schorzenia wnioskodawczyni za chorobę zawodową narządu głosu.

Wnioskodawczyni wniosła odwołanie od tej decyzji i decyzją z dnia 28.09.1998 r. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w K. utrzymał w mocy decyzję Państwowego Terenowego Inspektora Sanitarnego w S..

W uzasadnieniu podniesiono, że brak jest podstaw do zmiany decyzji, gdyż orzeczenie, które potwierdziło brak cech choroby zawodowej narządu głosu za słuszne. Wojewódzki Inspektor Sanitarny stwierdził, że do stwierdzenia choroby zawodowej jest konieczne rozpoznanie lekarskie danego schorzenia oraz stwierdzenie, że schorzenie zostało spowodowane działaniem czynnika szkodliwego dla zdrowia występującego w środowisku pracy. W przypadku odwołującej nie rozpoznano schorzenia, które dawałoby podstawę do stwierdzenia choroby zawodowej.

Na powyższe orzeczenie M. Ł. wniosła skargę i Naczelny Sąd Administracyjny Ośrodek Zamiejscowy w Poznaniu wyrokiem z dnia 21.09.1999 roku sygn. akt. II SA/Po 1810/98 uchylił zaskarżoną decyzję oraz poprzedzającą ją decyzję Państwowego Terenowego Inspektora Sanitarnego w S. z dnia 10.08.1998 r. nr (...).

Powiatowy Inspektor Sanitarny w S. po ponownym rozpatrzeniu wniosku decyzją z dnia 9.03.2000 roku, nr (...) orzekł brak podstaw do przyjęcia schorzenia za chorobę zawodową narządu głosu. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że Instytut Medycyny Pracy w Ł. podtrzymał orzeczenie z dnia 10.07.1998 roku, w którym wyjaśnił, że przewlekły suchy nieżyt gardła u krtani z objawami dysfonii hypofunkcjonalnej nie wykazują klinicznych cech choroby zawodowej narządu głosu powstałej w następstwie nadmiernego wysiłku głosowego.

Wielkopolski Wojewódzki Inspektor Sanitarny w P. Oddział K. decyzją z dnia 5.07.2000 roku utrzymał decyzję w mocy.

Na powyższe orzeczenie M. Ł. wniosła skargę i Naczelny Sąd Administracyjny Ośrodek Zamiejscowy w Poznaniu wyrokiem z dnia 27.08.2002 roku sygn. akt. II SA/Po 1529/02 oddalił skargę.

W dniu 24.09.2009 roku wnioskodawczyni ponownie złożyła wniosek do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w K. o uznanie choroby zawodowej. Sprawa została przekazana do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w S., który w dniu 10.11.2009 roku odmówił wznowienia postępowania administracyjnego w przedmiocie choroby zawodowej narządu głosu zakończonego ostateczną decyzją WWIS w P. z dnia 5.07.2000 roku.

Sąd dopuścił dowód z opinii Zakładu Medycyny Sądowej Uniwersytet (...) Collegium Medicum (...) w B. na okoliczność czy u odwołującej występują jednostki chorobowe stanowiące przewlekłe choroby narządu głosu związane z wykonywaną przez odwołującą pracą w charakterze nauczyciela wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z 18.11.1983 r. w sprawie chorób zawodowych : guzki śpiewacze, niedowłady strun głosowych, zmiany przerostowe bądź wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z 30.06.2009 r. : guzki głosowe twarde, wtórne zmiany przerostowe fałdów głosowych, niedowład mięśni wewnętrznych krtani z wrzecionowatą niedomykalnością fonacyjną głośni i trwałą dysfonią. Jeśli to występuje to czy rozpoznane schorzenia wg powyższych wykazów powodują przynajmniej częściową niezdolność do pracy tj. w znacznym stopniu uniemożliwiają jej pracę zgodną z poziomem posiadanych kwalifikacji, a jeżeli tak to czy niezdolność ta jest trwała czy okresowa i do kiedy.

U odwołującej rozpoznano niewydolność mięśni napinających i przywodzących fałdy głosowe z niewydolnością głośni oraz dysfonię hyperfunkcjonalną. Z uwagi jednakże na znaczny upływ czasu (zakończenie pracy zawodowej miało miejsce 22 lata temu) oraz nakładające się zmiany związane z procesem starzenia się narządu głosu, uniemożliwiają jednoznaczne udzielenie odpowiedzi czy powyższe zmiany są spowodowane tylko poprzez nadmierny wysiłek głosowy czy są związane z fizjologicznym procesem starzenia się organizmu. U odwołującej pierwsze badanie narządu głosu miało miejsce w 1997 r. tj. cztery lata po zaprzestaniu pracy zawodowej w Klinice Audiologii i Foniatrii Akademii Medycznej w P. oraz w K., każde z badań stwierdzało niewydolność głośni. Badania przeprowadzone przez (...) Ośrodek Medycyny Pracy w 1998 r. oraz podobne badanie przeprowadzone w 1998 r. w Instytucie Medycyny Pracy, gdzie rozpoznano przewlekły prosty nieżyt krtani z objawami dysfonii hyperfunkcjonalnej nie dały podstaw do rozpoznania choroby zawodowej. Brakowało również zapisów o niewydolności głośni co wskazuje, że zmiany te występowały okresowo i nie były utrwalone. Natomiast obecny stan narządu głosu i mowy uzasadnia przyjęcie częściowej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie nauczyciela.

Zarzuty pod adresem opinii złożyła odwołująca podkreślając, że naruszenie u niej narządu głosu ma związek z chorobą zawodową, która powinna u niej zostać stwierdzona i nie zgodziła się ze stanowiskiem, aby schorzenie narządu głosu miało być wynikiem objawu starzenia się organizmu, gdyż pracę nauczyciela wykonywała przez ponad 30 lat.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach ZUS, dokumentów dot. postępowania administracyjnego w sprawie choroby zawodowej Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w K., opinii Zakładu Medycyny Sądowej (...) Collegium Medicum(...)w B. (k.114-116).

Wartość dowodowa dokumentów nie budziła wątpliwości Sądu i nie była kwestionowana przez strony.

Sąd uznał za w pełni przydatną dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy opinię Zakładu Medycyny Sądowej Uniwersytet (...) Collegium Medicum (...) w B.. Jest ona przekonująca, oparte na całokształcie dotychczas zebranego materiału dowodowego, w pełni odpowiada na postawione przez instytutem pytania oraz jest dostatecznie uzasadniona. W ocenie Sądu zarzuty jakie przedstawiła odwołująca pod adresem powyższej opinii są niezasadne, albowiem stanowią one wyraz subiektywnego przekonania odwołującej o tym, że zaistniałe w jej przypadku schorzenia narządu głosu stanowią niewątpliwie chorobę zawodową, co nie znalazło potwierdzenia w opinii Instytutu. Opinia Zakładu Medycyny Sądowej jakkolwiek stwierdza, że występują u odwołującej utrwalone zmiany w narządzie głosu, lecz nie jest możliwym po upływie ponad 20 lat od zakończenia pracy zawodowej stwierdzenie czy są one rzeczywiście wynikiem nadmiernego wysiłku głosowego spowodowanego pracą nauczyciela. Zakład Medycyny Sądowej zwrócił uwagę, że pierwsze badania odwołującej przeprowadzone w latach 1997-1998 r. a więc 4-5 lat po zakończeniu pracy zawodowej jednoznacznie nie dały podstaw do rozpoznania choroby zawodowej. Także i obecnie brak jest podstaw do występowania u odwołującej choroby zawodowej. W toku postępowania zostały przeprowadzone jeszcze dwie opinie tj. biegłej otolaryngolog T. Ł. – (...) oraz opinia przygotowana przez biegłego foniatrę z Katedry i Kliniki Foniatrii i Audiologii Akademii Medycznej im. (...) w P., jednakże obie okazały się nieprzydatne do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

W pierwszym przypadku biegła z góry założyła, że wobec braku stwierdzenia w postępowaniu administracyjnym choroby zawodowej to ubieganie się przez odwołującą o świadczenie rentowe jest bezzasadne. W drugim przypadku brakuje w opinii wskazania czy rozpoznane schorzenie podpada pod wykaz chorób zawodowych i brakuje w niej związku pomiędzy rozpoznanym schorzeniem a świadczeniem pracy, a wnioski opinii nie są kategoryczne.

Przedmiotem sporu było prawo odwołującej M. Ł. do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową, które jest jednym ze świadczeń przysługujących z tytułu choroby zawodowej zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 6 ustawy z 30.10.2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (t.j. Dz.U.2009.167.1322).

Punktem wyjścia do ustalenia istnienia ewentualnej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową odwołującej jest uprzednie ustalenie istnienia u niej choroby zawodowej

Zgodnie z art. 4 cyt. ustawy za chorobę zawodową uważa się chorobę określoną w art. 235¹ k.p.

Według art. 235¹ k.p. za chorobę zawodową uważa się chorobę, wymienioną w wykazie chorób zawodowych, jeżeli w wyniku oceny warunków pracy można stwierdzić bezspornie lub z wysokim prawdopodobieństwem, że została ona spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy albo w związku ze sposobem wykonywania pracy, zwanych "narażeniem zawodowym".

Według art. 235² k.p. rozpoznanie choroby zawodowej u pracownika lub byłego pracownika może nastąpić w okresie jego zatrudnienia w narażeniu zawodowym, albo po zakończeniu pracy w takim narażeniu, pod warunkiem wystąpienia udokumentowanych objawów chorobowych w okresie ustalonym w wykazie chorób zawodowych.

Aktualnie wykazy chorób zawodowych zostały określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z 30.06.2009 r. w sprawie chorób zawodowych (Dz.U.2009.105.869), który pod poz. 15 wymienia przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym trwającym co najmniej 15 lat :

- guzki głosowe twarde,
- wtórne zmiany przerostowe fałdów głosowych,
- niedowład mięśni wewnętrznych krtani z wrzecionowatą niedomykalnością fonacyjną głośni i trwałą dysfonią.

Jako okres, w którym wystąpienie udokumentowanych objawów chorobowych upoważnia do rozpoznania choroby zawodowej pomimo wcześniejszego zakończenia pracy w narażeniu zawodowym wskazano w każdym z tych wypadków 2 lata.

Z kolei w okresie prowadzenia postępowania administracyjnego w przedmiocie stwierdzenia u odwołującej choroby zawodowej obowiązywało w okresie do 2.09.2002 r. rozporządzenie Rady Ministrów z 18.11.1983 r. w sprawie chorób zawodowych (Dz.U.1983.65.294). Rozporządzenie w § 1 ust. 1 stanowiło, że za choroby zawodowe uważa się choroby określone w wykazie chorób zawodowych stanowiącym załącznik do rozporządzenia, jeżeli zostały spowodowane działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia, występujących w środowisku pracy.

W załączniku do w/w rozporządzenia „wykaz chorób zawodowych” wskazano, w pkt 7 : przewlekłe choroby narządu głosu związane z nadmiernym wysiłkiem głosowym (guzki śpiewacza, niedowład strun głosowych, zmiany przerostowe).

W obydwu przypadkach dla stwierdzenia choroby zawodowej decydujące było spełnienie dwóch przesłanek. Pierwsza odnosiła się do zamieszczenia choroby w wykazie chorób zawodowych, a druga to ustalenie, że została ona spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występującymi na stanowisku pracy osoby zainteresowanej albo w związku ze sposobem wykonywania pracy.

Nie każde schorzenie, nawet gdy pozostaje w związku ze szkodliwymi warunkami pracy, może być zakwalifikowane jako choroba zawodowa, tak jak nie zawsze szkodliwe warunki pracy prowadzą do tego wyniku. Przedmiotem badania organu w sprawach z zakresu chorób zawodowych jest charakter schorzenia w kontekście jednostki chorobowej wymienionej w wykazie chorób zawodowych, warunki pracy w świetle narażenia na powstanie tej choroby oraz związek przyczynowy między chorobą zawodową, a tymi warunkami (zob. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z 23.04.2014 r., IV SA/Wr 525/13, Lex nr 1466018).

W przypadku M. Ł. przeprowadzone postępowanie administracyjne celem ustalenia czy istnieje u odwołującej choroba zawodowa zakończyło się uznaniem o braku podstaw choroby zawodowej. Decyzja organu o istnieniu (lub nieistnieniu) choroby zawodowej nie jest jednak dla sądu wiążąca i brak pozytywnej decyzji inspektora sanitarnego nie pozbawia możliwości domagania się ustalenia prawa do tego świadczenia. Niemniej przeprowadzone przed sądem postępowanie dowodowe potwierdziło słuszność zapadłych wówczas rozstrzygnięć. Przeprowadzona w toku postępowania opinia Zakładu Medycyny Sądowej Uniwersytet M. K. w T. Collegium Medicum im. L. R. w B. wskazuje, że brak jest podstaw do orzeczenia u odwołującej choroby zawodowej. Aktualny stan zdrowia odwołującej wskazuje na jej częściową trwałą niezdolność

do pracy w zawodzie nauczyciela lecz brak jest możliwości ustalenia, aby przemawiał on jednocześnie o występowaniu choroby zawodowej. Najistotniejsze z tego punktu widzenia mają wyniki badań przeprowadzone u odwołującej w 1997-1998 r., gdyż jakkolwiek miały one miejsce po okresie 4-5 lat po zakończeniu nauczania przez odwołującą, tym niemniej są to pierwsze badania, które zostały przeprowadzone celem stwierdzenia u odwołującej choroby zawodowej. Wykryte schorzenia narządu głosu nie stanowiły podstawy do klasyfikowania ich według wykazu chorób zawodowych na podstawie obowiązującego wówczas rozporządzenia z 18.11.1983 r. Wykaz chorób zawodowych stanowi zamknięty katalog tych chorób. Oznacza to, że za chorobę zawodową może zostać uznana wyłącznie choroba, która jest wymieniona w wykazie, jeżeli została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy. Konsekwentnie należy więc przyjąć, że zachowanie na chorobę, nawet w wyniku wykonywania pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia, która nie została ujęta w obowiązującym wykazie, nie daje podstaw do wydania pozytywnego rozstrzygnięcia o chorobie zawodowej. W przypadku przewlekłych chorób narządu głosu związanych z nadmiernym wysiłkiem głosowym chodzi o guzki śpiewacza, niedowład strun głosowych i zmiany przerostowe wymienione w pkt 7 wykazu chorób zawodowych do rozporządzenia z 18.11.1983 r. (zob. uchwała NSA w Warszawie 7 sędziów NSA z 20.05.2002 r., OPS 3/02, ONSA 2003/1/4). Żadna z tego rodzaju chorób nie została rozpoznana u odwołującej.

Także i obecnie z uwagi na długi bo ponad 20-letni okres jaki minął od zakończenia przez odwołującą pracy nie ma możliwości, aby jednoznacznie z co najmniej wysokim prawdopodobieństwem wskazać, że zaistniałe w przypadku odwołującej schorzenia narządu głosu rzeczywiście były wywołane warunkami w jakich odbywała się praca. Ponadto rozpoznane przez biegłych aktualne schorzenia odwołującej nie stanowią choroby zawodowej wymienione w obecnie obowiązującym rozporządzeniu z 30.06.2009 r.

Wobec braku możliwości uznania, aby naruszenie sprawności narządu głosu u odwołującej stanowiło chorobę zawodową w myśl art. 235¹ k.p. to brak było podstaw do badania czy spełnione są pozostałe przesłanki do wnioskowanego świadczenia (tj. czy schorzenie to powoduje częściową lub całkowitą niezdolność do pracy w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17.12 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych).

Mając na uwadze powyższe odwołanie M. Ł. podlegało oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

SSO Jadwiga Świącicka